

Izdavač: JU „Nikšićko pozorište“
 Pozorišni savjet: Goran Jevrić (predsjednik), Milan Vico,
 Simo Trebešanin, Tanja Perišić, Veljko Dendić
 Direktor: Zoran Bulajić
 Urednik: Slavojka Marojević
 Uređuje : Redakcijski kolegijum
 Lektor : Zorica Zeković
 Tehnička obrada tekstova i priprema časopisa: Vasilije Nenezić,
 Marija Kasom, Lidija Vušović, Vesna Vukičević i Anka Tomić
 Adresa: ul. Narodnih heroja 10 , 81402 Nikšić , Crna Gora
 Tel: 040/214-353; mob. 067/222-083
 Telefon/Faks: 040/213-566
 Biletarnica: 040/214-393
 E-mail: ; slavam@cg.yu
 Internet: www.niksickopozoriste.com

NIKŠIČKO POZORIŠTE

POZORIŠTE

BESPLATAN
PRIMJERAK

Broj 12. Godina 52. Decembar, 2008. godine

Dragica Tomas o glumi, pozorištu i nagradama
 Gluma me održala

Direktor pozorišta „Slavija“ Batrić Žarković
 Publika kao motor rada
 Rediteljica Gladana Vujić
 Evropljani imaju novac, a mi entuzijizam

Glumica i reditelj Senka Petrović o glumi, režiji
 i pozorištu
 Gluma je spoj svih profesija

Drugi Festival crnogorskog teatra
 „Malogradanska svadba“ – najbolja predstava

www.niksickopozoriste.com

Zabilježeno u prolazu

Pozorište nikad nije savršeno, ono je u stalnom procesu". U ovoj rečenici doajena jugoslovenskog glumišta Ljube Tadića, našla sam dovoljno inspiracije da napišem uvodnik o repertoaru, jubilejima i Festivalu, na kraju zašto ne reći i o „bitisanju“ jedne od najstarijih pozorišnih kuća u Crnoj Gori – „Nikšićkom pozorištu“. O izgledima i perspektivama, nekom drugom prilikom. U nekom sunčanom danu, nadam se skrom i boljem.

Teatar jeste proces, ili slikovitije rečeno život. Dakle pozorište se rada, razvija, ali nikad ne umire! Tako je od Antike, do dana današnjeg. Pozorište, pred čijom ruiniranom i napuštenom zgradom u Njegoševoj ulici br.19 nedavno zastadoh, začeto je u ovom gradu prije 124 godine. Nakon brojnih gašenja, ali ne i umiranja, poput feniksa ponovo se vinulo u visine, koje se samo uz sjaj reflektora mogu dotaći.

„Nikšićko pozorište“ na daskama (podstanarske) Scene 213 u proteklih devet godina i pod bremenom društvene tranzicije, iznjedrilo je šesnaest premijera i nastupilo na trinaest festivala u zemlji i inostranstvu, gdje je uspješno predstavljalo sopstvenu produkciju, grad i državu. „Međunarodni festival glumca“ je vještina i umješnost glume. Prema koncepciji on je jedinstven i od njega se uči.

Prije devet godina u produkciju se krenulo sa istog mjesta odakle je i počeo rad profesionalnog pozorišta.

Danas stara dama, narušena zubom vremena, još uvijek svjedoči o bogatom pozorišnom životu u Nikšiću. Svjedoči i opominje... U slučajnom prolazu pored stare zgrade Pozorišta čuo se komentar neke gospode: „Mogli su oni i više“. Ne gospodo, rekoh sebi u bradu, jer „koliko para, toliko i igara“. Tako je od pamtivijeka. Pozorište je igra i to umjetnička, a umjetnost je skup! Traži malo više novca i dobre volje. Da, upravo malo volje, koja je po dobrom isprobanom receptu nedostajala i to u onim ključnim momentima kada je trebalo stvarati. Pozorište ne smije „favoriti“!

Uprava Pozorišta, zbog ekonomskog cjenovnika poštarskih usluga na Sceni 213, bila je prinuđena da redukuje repertoar, koji ni izbliza ne može da zadovolji potrebe i kriterijume publike. Od posljednje premijere prošlo je deset mjeseci, a rad na novim projektima planiran je početkom naredne godine. Kažu - sa početkom nove poslovne godine stiže i svježja finansijska (budžetska) injekcija. „Budžet nije čo'jek“ (replika iz predstave „Detići u parlamentu“), već cifra i to ograničavajuća. Taj novac bi trebalo rasporediti na troškove festivala i planiranu produkciju. Postavlja se stoga opravdano pitanje: Da li se u tim uslovima može zadovoljiti Senekina maksima „pozorište je jedna daska i jedna strast“? Da, strast! Pozorište treba voljeti!

Slavojka Marojević
e-mail:slavam@cg.yu

„Detići u parlamentu“ u Istočnom Novom Sarajevu

Univerzalnost u prvom planu

„Nikšićko pozorište“ sa predstavom „Detići u parlamentu“ predstavilo se na Festivalu malih scena –monodrama Srpske, koji se u kontinuitetu organizuje već 13 godina u Istočnom Novom Sarajevu. Prvo festivalsko gostovanje „detića“, koje je ujedno i dvadeset četvrto izvođenje od premijere u februaru ove godine, pokazao je univerzalnost priče, iako ona prevashodno odslikava autentični crnogorski mentalitet. Aktualnost teksta Milutina Tomića, napisanog početkom minolog stoljeća postignut je senzibilnom preciznom postavkom reditelja Slobodana Milatovića. Teatarske virtuozne replike detića: Bobana Čvorovića, Moma Pićurica, Voja Krivokapića, Sreća Mitrovića, Čića Vulanovića, Veja Kasalice i Miće Kaljevića, nijesu samo duhovite, već nose jasnu poruku o vlašću i poniznošću. Publika je to jasno prepoznala i kroz pozitivne vibracije nagradila dobro uigranu ekipu glumaca, što se potvrdilo i u našoj anketi.

„Predstava je veoma pozitivna, autentična, ali istovremeno veoma bliska ovoj publici“, kazala je Vera Bulgarin. Sličan utisak sa predstave ponio je Boban Stojić „Pretpostavljam da je i u današnjem crnogorskom parlamentu slična slika i da se događaju komične scene. Tako je to i kod nas, jer mi smo sličan narod, skoro istog

mentaliteta“, rekao je Stojić.

„Detići u parlamentu“ na Festivalu u Istočnom Novom Sarajevu nijesu dobili nagradu, ali su otvorili saradnju „Nikšićkom pozorištu“ sa tamošnjim Kulturnim centrom i pozorištima u Republici Srpskoj. To je najavio direktor te ustanove Nedeljko Zelenović, naglašavajući da je u planu prvi ko-produkcijski pozorišni projekat Nikšića, Beograda i Istočnog Novog Sarajeva.

„Taj bi se projekat realizovao kroz programe Evropske Unije o prekograničnoj saradnji, a uz pomoć resornih ministarstava Crne Gore, Srbije i Republike Srpske... Nadamo se da ćemo taj zajednički projekat uskoro početi da radimo. Glumci bi bili iz

Nikšića, Beograda i Istočnog Novog Sarajeva. Režiser će, najverovatnije, biti iz Crne Gore, tekstopisac iz Beograda, pomoćnik reditelja iz Banja Luke, a scenograf iz Podgorice. Predstavu ćemo koncipirati tako da se može igrati na svim scenama. Premijera bi trebalo da bude na sljedećem Festivalu u Istočnom Novom Sarajevu. Ja sam, inače, pristalica ko-produkcijskih predstava i razmjene programa. Mi imamo izvanrednu saradnju sa pozorištima Kraljeva, Kruševca, Užica, „Slavija teatrom“, sa Ateljeom 212, Narodnim pozorištem iz Banja Luke i Novog Sada“, rekao je Zelenović za „Pozorište“.

„Detići“ u Istočnom Novom Sarajevu

Od klasike do savremene drame

„Malogradanska svadba“ – najbolja predstava

Drugi Festival crnogorskog teatra (održan od 6. do 17-og u Crnogorskom narodnom pozorištu) prezentovao je produkcije

**FESTIVAL
CRNOGORSKOG
TEATRA**
06-17. oktobar 2008.
06-13. oktobar 2008.

I kooperacije pozorišta u Crnoj Gori, nastale u minuloj sezoni. To je bila prilika, kako je kazao ministar kulture, sporta i medija **Branislav Mićunović**, da se pokažu „trenutni umjetnički dometi, pozicije i misija pozorišta u Crnoj Gori“. Akademik **Sreten Perović** (predsjednik savjeta CNP-a) nije krio zadovoljstvo što je Festival „dobio rang pravog, reprezentativnog skupa, ne samo naših teatarskih ostvarenja, nego i onih koje crnogorski umjetnici realizuju u drugim sredinama“. Direktor Festivala i CNP-a **Janko Ljumović**, tih dana je ukazao na potrebu da Festival crnogorskog teatra bude „mjesto susreta i promišljanja o pozorištu“.

Takmičarski segment ovogodišnjeg Festivala činile su inscenacije tekstova klasične literature: Šekspira, Brehta, Euripida, ali je predstavio i dramske stvaraoce poput Stevana Koprivice, Mirka Kovača i Entoni Nelsona. Festival je otvoren predstavom „Danilo“, a u glavnoj konkurenciji za nagrade, pored tog komada, na sceni CNP-a takmičili su se ansambli predstava: „San ljetnje noći“ i „Malogradanska svadba“ (CNP), „Srčana kap“ („Nikšičko pozorište“), „Medeja“ (Kulturni centar „Nikola Đurković Kotor“), „Lažljivci“ (Gradsko pozorište Podgorica) i „Čarobnjak“ (Kraljevsko pozorište „Zetski dom“ Cetinje). Selekcija plus prezentovala je autorsku pozorišnu djelatnost stvaralaca iz Crne Gore u drugim sredinama. Taj segment predstavio je dva pozorišna komada: „U lovu na bubašvabe“ (Jugoslovensko dramsko pozorište Beograd) i „Sirenu i Viktoriju“ (NUCK „Aco Šopov“ Narodni teatar Štip). U Selekciji off izvedena su dva projekta

Petra Pejakovića: „Čarlin poj“ (Kulturmobil & Prababa – Beograd) i „Nema predstave“ (KUD „Zahumlje“ Nikšić). U pratećem programu festivala održani su okrugli stolovi novinara i kritike i promocije pozorišnih izdanja CNP-a Hrvatskog centra ITI iz Zagreba. Organizovan je i okrugli sto na temu „Scenski prostor u Crnoj Gori“, a upriličena je i prezentacija scenske tehnologije (Schlamberger P&J – Slovenija, „Svetlost teatar“ – Srbija). Realizovane su i radionice pozorišne kritike za studente dramaturgije FDU sa Cetinja. Publika se upoznala i sa ostvarenjima studenata cetinjskog FDU („Gornja Austrija“, „Stand up“, „Tajni zapisi o skandalu“ i „Život po receptu“).

Petočlani žiri: prof.dr Siniša Jelušić (predsjednik), Marija Perović, Ana Vukotić, Damir Domitrović Kos i Bojan Munjin (članovi) odlučio je da Nagradu za najbolju predstavu dodijeli „Malogradanskoj svadbi“. Nagrada za najbolju režiju pripala je Paolu Madeliju za predstavu „San ljetnje noći“. Nagrada za glavnu mušku ulogu jednoglasno je dodijeljena Srdanu Grahovcu, za ulogu vratila u predstavi „San ljetnje noći“, dok je titulu najbolje ženske uloge ponijela Ana Vujošević, za lik Nevjeste u predstavi „Malogradanska svadba“. Nagrada za epizodnu ulogu jednoglasno je dodijeljena Dejanu Ivaniću, za ulogu Tizbe u predstavi „San ljetnje noći“ i većinom glasova Simu Trebješaninu, za likove Oberona i Tezeja u istoj predstavi. Nagrada za domaći dramski tekst većinom glasova, kao ni prošle godine, nije dodijeljena, čime se željelo ukazati „na potrebu za postojanjem dramskih tekstova i pisaca savremenog estetskog i socijalnog senzibiliteta“. Priznanje za autorsko ostvarenje u Selekciji plus, takođe, nije dodijeljeno. Nagradu za autora saradnika dobio je kompozitor Ivan Marović, za muziku u predstavi „Medeja“, dok je Nagrada za autorsko ostvarenje u Selekciji off, jednoglasnom odlukom žirija, dodijeljena Petru Pejakoviću, za emancipatorsku ulogu teatra u radu sa osjetljivim socijalnim grupama. Specijalno priznanje žirija dobio je Kulturni centar „Nikola Đurković Kotor i Festival „Teuta“ – Novi analitički teatar. Nagrada za autorsko ostvarenje u Selekciji plus nije dodijeljena. Nagrade je uručio akademik Sreten Perović, a zavjesu na drugo „izdanje“ Festivala crnogorskog teatra spustio je direktor festivala i CNP-a, Janko Ljumović.

Okrugli sto o predstavi „Srčana kap“

Gorka komedija mentaliteta

Sa okruglog stola o predstavi „Srčana kap“

„Nikšičko pozorište“ sa predstavom „Srčana kap“, koju je po tekstu Mirka Kovača adaptirao i režirao Blagota Eraković, ove godine predstavilo se na Drugom Festivalu Crnogorskog teatra.

„Srčana kap“ je gorka komedija koja bije pravo u čelo i kritikuje

nas danas i ovdje, dok stremimo putu u Evropsku Uniju. Gotovo da ne znam dramu koja je slikovitije i snažnije, hiruški precizno secirala osobenosti ljudi sa ovih prostora, podižući ih na univerzalni nivo. Postmoderni teatar treba da se bavi fenomenom sadržaja prostora i jezika i ono se kao takvo vraća Senekinoj misli da je 'pozorište jedna daska i jedna strast'. Iz tog ugla sam radio insert 'Srčanu kap'. Komadija u Crnoj Gori još uvijek se tretira kao niži pozorišni izraz, a za mene je ovaj žanr upravo najkreativniji vid teatarskog izražavanja“, rekao je reditelj Eraković na Okruglom stolu novinara i kritike, posvećenom pozorišnom komadu „Srčana kap“.

Glavne odlike te predstave, prema ocjeni medijatora Balše Brkovića, su mentalitetski i pučki humor, koji se „primakao susjedstvu apsurdna, te interesantna antropološka i leksička dimenzija djela“. Brković je ocijenio da „Srčana kap“ fokusira „karakterističan mentalitetski moment, u teatru koji u replikama iz jezičke replike ulazi u zonu apsurdnog“.

Prema ocjeni Željka Hubača „radio drama Mirka Kovača je vrlo smjelo i uspješno prevedena na scenu“, a glumci Slobodan Marunović i Stevan Radusinović su komad okarakterisali kao „profanu pučku igrariju, koju je bilo vrlo kompleksno i glumački iznijeti na pozornicu“.

Akcenti sa okruglog stola „Scenski prostor u Crnoj Gori“

Neophodan scenski atlas

Na okruglog stola „Scenski prostor u Crnoj Gori“

„**Scenski prostor u Crnoj Gori**“ – tema je okruglog stola koji je organizovan u sklopu pratećeg programa Drugog Festivala Crnogorskog teatra.

Arhitekta **Slobodan Mitrović** konstatovao je da su samo dva scenska prostora u Crnoj Gori (CNP i Kraljevsko pozorište „Zetski dom“) funkcionalno dobro postavljeni sa stanovišta arhitektonske prakse. On je inicirao, da se po ugledu na pozitivna iskustva drugih zemalja, humanizuju napušteni prostori (kao Jusovača u Podgorici ili tvrđava Lesendro na Skadarskom jezeru). Mitrović je podsjetio da su tako Francuzi od Bastilje napravili operu i tako najozloglašeniji zatvor pretvorili u prostor gdje se odigravaju najvažniji umjetnički događaji.

Reditelj **Slobodan Milatović** zatražio je da se napravi atlas scenskih prostora koji bi sadržao detaljne podatke o opremljenosti i potencijalima scenskih prostora Crne Gore. Milatović je ukazao da bi se time izbjegla nepotrebna lutanja.

Njegov kolega, reditelj **Goran Bulajić**, iznio je činjenicu da Crnogorci pripadaju tradiciji koja je naklonjena literaturi i preferira otvoreno – literarno pozorište, što relativizuje pitanje prostora.

Rade Lazarević, tehnički direktor CNP-a, zatražio je da se u Crnoj Gori zakonski urede scenski prostori koji bi se morali nakon toga poštovati. **Arso Milačić**, rukovodilac scenske tehnike u CNP-u, smatra apsurdnim inicijativu da država investira u tehničko opremanje scena u crnogorskim domovima kulture.

Pozorište lutaka „ Abrakadabra“ u Nikšiću

„ Tri praseta“ – razigrana priča

„**N**ikšićko pozorište“ je, cijeneći značaj edukacije najmlađe publike, početkom decembra na Sceni 213 ugostilo novosadski ansambl **Pozorište lutaka „ Abrakadabra“** sa predstavom „ **Tri praseta**“. To je drugo gostovanje Novosadana u Nikšiću, jer su u martu ove godine u Nikšiću igrali lutkarsku predstavu „ **Radosna vijest**“. Drugi njihov susret sa nikšićkim osnovcima potvrdio je pretpostavku da su ovdašnja djeca željna pozorišnih priča u lutkarskoj formi. Interesovanje je bilo veliko... Za tri dana predstavu je odgledalo oko tri hiljade učenika nižih razreda, iz dvanaest osnovnih

„Tri praseta“ na Sceni 213

Detalj iz publike

tovo da je vidljivo gdje ko griješi i koliko je svako od njih spreman da prizna grešku. Na kraju priče svi njeni junaci shvataju gdje su i zbog čega su tu, što je i osnovna poruka predstave“, kazao je za „**Pozorište**“ glumac **Nebojša Mašić**.

Pozorište lutaka „ **Abrakadabra**“ bavi se lutkarskim predstavama već petnaestak godina.

U produkciji tog pozorišta urađeno je trideset premijernih projekata sa oko hiljadu izvođenja. Trupa je putujuća, a osim produkcije Studio se bavi i drugim vidovima lutkarstva (izradom maskota, edukacijom djece i odraslih u lutkarstvu...). „**Abrakadabra**“ će uskoro publici ponuditi dva nova projekta. Jedna od novih predstava baviće se aktuelnim problemom zdrave ishrane.

„ Želimo da djecu edukujemo o zdravom načinu života i to kroz svijet lutaka koji je njima veoma blizak. Tu predstavu ćemo raditi u sklopu projekta „**Bravo za zdravo**“. Radeći na toj predstavi istovremeno ćemo raditi i na ekološkoj edukaciji publike, o njihovom zdravom odnosu prema životnoj sredini“, poručuje glumica ovog pozorišta, **Milica Milović**.

škola iz gradskog i prigradskog područja. Mališani su pažljivo i iskreno „iščitali“ zanimljivu priču o tri prasića.

Izvođenje u Nikšiću „ **Tri praseta**“ je premijerno igranje te obnovljene predstave. Za razliku od prve, ova verzija je mnogo uzbudljivija i slikovitija, jer se scenska postavka odvija kroz više replika, a manje monologa i naracije. Scenario **Radoslava Mašića**, koji je napisao tekst „**Tri praseta**“, po motivima istoimene bajke, ostao je nepromijenjen od prvobitne verzije. Novina je jedino u scenskom razigravanju radnje kroz više slika koje nose jasne poruke.

„ Svi naši projekti su edukativnog karaktera. U njima nastojimo da djeci pokažemo kako treba da se ponašaju. U ovoj predstavi sestra pomaže braći, a braća sestri. U svim slikama go-

Iz produkcije Crnogorskog narodnog pozorišta

ART EXPORT – posebnost trajanja

Muzička dell arte satira „ART EXPORT“ u rediteljskoj postavci **Lidije Dedović** (produkcija Crnogorskog narodnog pozorišta) je predstava koja kritikuje društvo u kojem živimo, u cjelini. Univerzalnost, bitna karakteristika tog komada, pokazuje da su devijantne pojave kosmopolitske i sveltremenske, u kojima se jedino akteri mijenjaju. „ART EXPORT“ pokazuje da je društveni sistem jednako pohotan i ambiciozan, kao i umjetnički. Kroz izvanredne glumačke bravure **Branimira Popovića, Dejana Ivanića, Gorane Marković, Zorana Vujovića, Slavka Kaležića, Stevana Radusinovića, Žane Gardašević, Jelenke Nenezić i Sima Trebješanina**, odslikani su likovi nadobudnih rukovodilaca i činovnika, talentovanih i kvazi umjetnika, kod kojih su izražene „pretjerane ambicije lobiranja, manipulacije, trač i moć“. Zbog toga je tekst „Impresarija iz Smirne“ italijanskog komediografa **Karla Goldonija** iz 1755 godine, kroz pero makedonskog dramskog pisca **Zanine Mirčevske**, a u dramskoj obradi **Ljubomira Đurkovića**, postao moderan za savremenu umjetnost.

Prema ocjeni kritičara „ART EXPORT“ se „duhovito osvrće i na neke od trendova u savremenoj umjetnosti ili teoriji, kao i na aktuelni problem sukoba civilizacije“. Ono što tu predstavu čini osobenom jeste i njeno „zadiranje u drugu stranu smijeha, razmatranje dubokih posljedica koje na svima nama ostavlja sve moćnija materijalizacija duha“.

„Ovakvi komadi su pitki i komunikativni i publika bolje može da sagleda stvarnost i da joj pruži izvjesnu spoznaju, kazala je za „Pozorište“ rediteljka Dedović, koja je sa **Ivanom Vasić** osmislila scenografiju i grafički dizajn. Muzički element u toj predstavi je nužan koliko i sam glumac, smatra rediteljka Dedović, koji su muzičke komedije (mjuzikli i kabarei) njeni najmiliji žanrovi. Ona ne krije da obožava živu muziku na sceni, onda kada je to, naravno, potrebno.

Detalj iz predstave „ART EXPORT“

„Tada je scenski ugodaj dodatno efektivniji, kreativniji, a i emotivno snažniji. Brižljivo sam prolazila sve scene, jer pripreme su jednako važne kao i sam proces rada. One uvijek traju od izbora teksta, pa do prve probe. Na predstavi se uvijek radi, sve dok se igra, ona se razvija. S toga je pozorište privilegovano mjesto susreta sa posebnosću trajanja“, naglašava Dedović. To njeno viđenje pozorišta otvara i nove vidike u crnogorskom teatarskom stvaralaštvu, jer projekti Dedovičke slove i kao zabava i pozorište, a crnogorskom pozorišnom stvaralaštvu naširoko otvaraju vrata u evropske pozorišne scene.

Muzika u „ART EXPORTU“, koju je komponovao **Ivan Marović**, a uživo je na sceni pored njega izvode: **Vjera Nikolić, Vedrana Rašović, Ivana Vučinić, Maja Antić, Vladimir Popović i Filip Gavranović** daje predstavu posebnu autentičnost. Bez muzike ta predstava ne bi mogla ni da postoji, jer je čitav jedan njen segment posvećen audiciji muzičara, odnosno priči o njima.

„Muzika je nezaobilazan element pozorišnog stvaralaštva. Kabarei i mjuzikli, kao žanrovi u pozorištu, su jako popularni i nikad ne zastarijevaju. Iza ovog projekta stoji puno rada, što je rezultiralo kvalitetom“, rekla nam je profesor klavira i pjevanja, **Vjera Nikolić**. „ART EXPORT“ je premijerno izveden 27. marta ove godine na Velikoj sceni CNP-a, a nikšićka publika je tu predstavu odgledala prvi put sredinom novembra.

„Naš čovjek“ – Hercegnoško pozorište

„Naš čovjek“ predstava Hercegnoškog pozorišta, sa kojom je otvoren ovogodišnji HAPS, izvedena je sredinom novembra na Sceni 213, u okviru repertoara gradskog teatra u Nikšiću. „Naš čovjek“ je omnibus predstava (neobičajna forma u pozorištu, više se koristi na filmu), koju čini sedam slika iz pera isto toliko autora sa ex-yu prostora. Ta predstava nastala je uz međunarodnu saradnju i brojne inovacije u metodu rada i u samoj dramskoj formi. U maju 2007. godine objavljen je konkurs za etide, na koji se prijavilo oko četrdeset pisaca. Izbor tekstova uradila je rediteljka **Sladana Vujović**, uz stručnu konsultaciju **Stevana Koprivice**. Scenografiju i izbor muzike, takode, je uradila rediteljka Vujović. Prioritet su imali savremeni tekstovi koji predstavljaju umjetnički prilog kulturološkoj saradnji i razvoju ovih prostora. Otuda i naslov projekta „Naš čovjek“, koji posjeduje idejnu jednakost između sedam posebnih komada, bez obzira na njihovu tematsku raznolikost.

„Zbog eksperimentalnog projekta nailazila sam na čudjenje i skepsu nekih kolega. Ljudi iz Hercegnoškog pozorišta i HAPS-a (Milina Kovačević, Vitka Vujnović, Zoran Živković) imali su smjelosti da podrže tu ideju. Bili su spremni na rizik i omogućili su da se ostvari jedan originalan, vanserijski projekat, koji je angažovao kreativne energije pisaca iz svih ex-Yu zemalja, kao i glumce CNP-a i Hercegnoškog pozorišta. Reagovanja publike su izuzetno povoljna, a meni je veliko zadovoljstvo što u toj brojnoj i izuzetnoj glumačkoj ekipi najmlađi glumci (podmladak Hercegnoškog pozorišta) imaju neponovljivu priliku da uče od najiskusnijih (Dragica Tomas, Mirko Vlahović)“, kazala je za „Pozorište“ Vujović.

Nezavisne
priče
cjeline

Predstava počinje etidom „Sin ili kćer“, intimnom pričom dvojice 'naših ljudi' koji se sreću početkom osamdesetih godina minulog vijeka, dok čekaju da im se ostvari životni san i da za njih konačno počne bolji život. Daleko od njih, istovremeno se odigrava i drama jednog života koji se gasi. U tom susretu kraja i početka njih dvojica se sukobljavaju i debatuju o budućnosti. Sljedećih šest slika se prikazuje kao njihova vizija budućnosti. U virtuoznoj igri glumci prelaze iz slike u sliku, mijenjajući identitet, vodeći gledaoca kroz prostor, vrijeme, dileme i zablude protagonista, vječitu borbu čovjeka protiv sila u sebi i oko sebe - komičnu, tragičnu, našu i univerzalnu. Na kraju njihovog putovanja vraćamo se unazad kroz vrijeme - da zajedno s junacima etide „Sin ili kćer“ proslavimo vitalnost 'običnog' čovjeka i njegovu odlučnost da vjeruje u budućnost, uprkos svemu.

Autori dramskih slika koje čine „Našeg čovjeka“ su: **Danica Pajović** (etida „Sin ili kćer“, Crna Gora), **Enad Vitanov** („St Pauli“, Makedonija), **Vasja Stanković** („Hladnjača“ i **Aleksandar Novaković** - „Seks vikend“ Srbija), **Krunoslav Šetka** („Razgraničenja bliske vrste“ BiH), **Damir Sodan** („Hrvatski idol“, Hrvatska) i **Saša Pavček** („Arija“, Slovenija). U predstavi igraju: **Dragica Tomas, Mirko Vlahović, Goran Slavić, Žana Gardašević, Nikola Perišić, Zoran Trojanović, Vladan Milanović, Mićo Lalović, Saša Vidić, Zorica Cvitković, Lidija Petrone, Marko Vukičević, Branka Knežević i Dragana Krnić**. Za svoje glumačko ostvarenje u ovoj produkciji, **Mirko Vlahović** je nagradjen nagradom „Miloš Samić“ na Trinaestom festivalu HAPS u Herceg Novom.

Diplomske predstave studenata FDU sa Cetinja

Akteri predstave „Život po receptu“

Nikšićka publika je imala priliku da, početkom pozorišne sezone 2008/2009., odgleda dvije diplomske predstave studenata Fakulteta dramskih umjetnosti sa Cetinja: „Život po receptu“ i „Stand up“.

Autori „Stand up“ su **Petar Burić** i **Gordana Vukov**, a u toj zanimljivoj pozorišnoj priči na zanimljiv i teatarski efektan način obrađen je proces odrastanja mladog čovjeka. Ta predstava premijerno je izvedena 3. juna ove godine u Kraljevskom pozorištu „Zetski dom“. Osim cetinjske i nikšićke publike „Stand up“ su imali prilike da vide

Tivćani, Podgoričani i Subotičani. Taj komad, na zahtjev publike, u Subotici je igran tri puta.

Kristina Stevović, Goran Slavnić i **Gordana Vukov** diplomirali su na Odsjeku za glumu cetinjskog FDU. Njihov diplomski rad bila je predstava „Život po receptu“. To je romantična komedija o stvaranju jedne knjige i životu. Predstava je edukativna, jer obrađuje svojevrsan bunt mass medijima i centrima moći, odakle se diktiraju modni trendovi. „Život po receptu“ osim u Nikšiću i Cetinju, izvedena je u Budvi, Tivtu, Kotoru, Beranama i Podgorici.

Kvartet „Četr“ na daskama

Bend prepoznatljivog zvuka

Muzika je nezaobilazan element u pozorišnom stvaralaštvu. Poseban pečat teatarskim ostvarenjima daje muzika - i to ona koja se izvodi uživo. U Crnoj Gori tu vrstu muzike njeguje kvartet „Četr“ i grupa „Banda od muzike“. Oni su u svojoj dosadašnjoj kratkoj, ali uspješnoj karijeri, ostavili zapažen rad ne samo na muzičkoj, već i pozorišnoj sceni. To se potvrdilo posebno u projektima reditelja: Lidije Dedović, Radmile Vojvodić, Egonu Savina, Eduarda Milera...

Grupa školovanih muzičara sa Akademije na Cetinju osnovali su 2003. godine Kvartet „Četr“. Posle niza uspješnih koncerata kvartet „Četr“ počinje da radi i muziku za pozorište. **Vjera Nikolić** (pijanista), **Vladimir Popović** (perkusionista), **Ivan Marović** i **Filip Gavranović** (studenti Muzičke akademije sa Cetinja) u saradnji sa grupama: **Donna Lee, Parapet, Clapping Group** uradili su namjensku muziku u produkciji Crnogorskog narodnog pozorišta.

Pijanistkinja Vjera Nikolić je prije dvije godine sa operskom pjevačicom i stručnjakom za srednjovjekovnu muziku **Marijom Jonas** iz Njemačke osnovala vokalni ansambl „ARS ANTIQUA NOVA“, koji zajedno sa vokalno - instrumentalnim ansablom „Ars Coralis Coelin!“ premijerno izvodi kompozicije iz Crne Gore napisane u XII vijeku. Ansambl je imao zapažene koncer-

te: u Budvi („Grad teatar“), Kotoru (katedrala Svetog Tripuna) i Ajzenahu (Festival „ Elisabeth und die Musik“ – Istočna Njemačka). U junu 2007. godine kvartet „Četr“ je ostvario saradnju sa ansablom ARS ANTIQUA NOVA (Olivera Ticević, Neira Zaimović, Milena Mališić). Spajanjem njihovih muzičkih, potpuno različitih repertoara, nastaje grupa „Banda od muzike“, koja izvodi vokalno – instrumentalne kompozicije iz raznih muzičkih epoha i na više svjetskih jezika.

Bend „Banda od muzike“, pridržava se ideje da umjetnost, bez obzira kojoj istorijskoj epohi, stilu ili svjetskom narodu pripadala, povezuje ljude. Stoga taj muzička bend u svom programu danas obrađuje kompozicije od XI – XXI vijeka, dajući im lični pečat i prepoznatljiv zvuk.

Repertoar grupe „Banda od muzike“ trenutno, kao osnovu ima šesnaest kompozicija. Taj osnovni repertoarski program sastavljen je od: tri klasične kompozicije od XI – XIII vijeka i šest tradicionalnih pjesama iz Crne Gore, Srbije, Makedonije i Kosova, kao i sedam kompozicija na stranim jezicima (hebrejski, svahili, juruba, engleski i portugalski jezik). Vokalni aranžman djelo je pijaniste Vjere Nikolić, dok instrumentalni aranžman potpisuju Ivan Marović, Vladimir Popović i Filip Gavranović. Podgorička, kotorska i cetinjska publika imala je priliku da u nekoliko navrata uživa u zvucima „Bande od muzike“, koji najavljuje uskoro koncert i u Nikšiću. U prvoj polovini iduće godine „Banda od muzike“ će učestvovati na Festivalu u Njemačkoj, a najavljeno je i gostovanje u Belgiji.

Dragica Tomas o glumi, pozorištu i nagradama

Gluma me održala

Prvakinja Crnogorskog narodnog pozorišta Dragica Tomas diplomirala je Pozorišnu školu u Novom Sadu, u klasi glume prof. Ljubice Ravasi. Odigrala je brojne glavne ženske uloge u klasičnom i savremenom repertoaru, za koje je dobila mnoge nagrade i priznanja: „Sterijina nagrada“ (1975.), Trinaestojulska nagrada Crne Gore, Nagrada za životno djelo (Udruženje dramskih umjetnika Crne Gore), Nagrada grada Kotora, Nagrada „Sterijinog pozorja“ za naročite zasluge (2000.), Nagrada za životno djelo „Pavle Đonović“ na Međunarodnom festivalu humora i satire (2006.). Kada je počela da se bavi glumom (tim svetim zanatom), Dragica Tomas je bila suočena sa predrasudama sredine o toj profesiji. Glumica Tomas za „Pozorište“ rado otvara sjećanja o počecima u svojoj karijeri i kaže: „Bilo je to mnogo davno. Teško je bilo u to vrijeme baviti se glumom, jer su glumice, ne samo u Crnoj Gori, pratile predrasude. Čini mi se da to traje do današnjih dana. To nije lijepo, jer su i glumice kao i sve druge žene, svaka za sebe posebne. Svi smo mi na ovom zemaljskom šaru individue, neponovljive i užasno je nekorektno govoriti generalno o tome. Nije lijepo generalisati profesiju, čak ni porodicu. U nekadašnjoj Jugoslaviji bilo je prestižno naći se na stranicama nekih časopisa, goštovati u radijskom i TV programu. Vrlo često se pisalo o meni i o mome radu, čak i u nekim provokativnim rubrikama...“

Teško je govoriti o sebi, o svom dugom radnom vijeku, a uz to gluma je i jako težak poziv. Teško je stvarati. Svakom glumcu je mnogo teško u procesu rada i procesu stvaranja likova koje tumači. Ja sam imala, kao rijetko koja glumica, sreću da sam bila mnogo voljena u životu od moje porodice: majke, brata jedinca, sestara i supru-

ga. Bilo nas je pet sestara i brat. Jedna sestra je poginula u partizanima, kao i otac, tako da nas je majka sama, sa nepunih trideset godina vodila kroz život i izvela na pravi put. Naučila nas je svemu lijepom, posebno nam je ukazivala da je porodično vaspitanje najveće bogatstvo. U zabludi su oni ljudi koji sebi sve dozvoljavaju, prelaze granicu pristojnosti i dobrog ukusa, zato da bi pokazali koliko su oni prevazišli vrijeme u kojem žive. Zato postoji bonton, kultura ponašanja i nije baš sve dozvoljeno. Kada bi bilo sve dozvoljeno, mi ne bismo bili odjeveni išli bi ulicom nagi, javno bi radili nedozvoljene stvari. Mislim da je to velika zabluda nekih ljudi, pa i u mojoj profesiji. Evo zašto to i govorim: pozorište mora da bude mala misterija i kulturna umjetnost.

Nešto mora da se ostavi i gledaocu, da njegova mašta mora nešto da ostvari“.

Glumačku ličnost Dragice Tomas odlikuje bogat dramski senzibilitet, lirski osjećajnost, a iznad svega ljepota scenske pojave i autentična estetska izražajnost. Naprkosnovena prima inter pares – prva među jednakima – Dragica Tomas je jedinstvena glumačka ličnost na crnogorskoj sceni i južnoslovenskom jugoslovenskom prostoru u drugoj polovini XX vijeka. No, i pored brojnih zapaženih uloga, neke su glumici Tomas ostale samo san.

„Tih želja je upravo bilo tokom čitavog mog radnog vijeka i mnogo je uloga bilo koje je trebalo možda i ja da igram, ali ih nisam dobila. Bila sam potpuno svjesna i realna zbog toga što ja i, moj počivši suprug Petar Tomas, nijesmo nikada u životu i stvaralačkom putu imali nekog ko bi po nama pravio repertoar. Mi smo uglavnom igrali ono što nam je dodjeljivano sticajem okolnosti. Upravo zbog toga što nismo imali nikog da lobira za nas, trudili smo se da radimo mnogo više i mnogo prilježnije. Bili smo zaista neumorni, da onaj zadatak koji dobijemo uradimo na najbolji mogući način.“

Ja sam dobila sve nagrade koje je jedan umjetnik može da poželi. Bila sam kandidat za nagradu AVNOJ-a što je za veliku Jugoslaviju bilo nezamislivo. To je bilo veličanstveno, bila sam protivkandidat jednom velikom našem slikaru, koji je tu nagradu sasvim zasluženio dobio. Ja naravno nisam bila u zabludi da ću je možda dobiti, ali mi je bila ogromna čast da sam se našla u toj kombinaciji. Dobitnik sam gotovo svih nagrada, koje je jedan glumac na tlu velike Jugoslavi-

je mogao da dobije. Svaka nagrada mi je na srcu. Nikada neću zaboraviti kada sam iz ruku Veljka Milatovića primila Trinaestojulsku nagradu kao vrlo mlada glumica, pa onda kada sam iz ruku prof.dr. Josipa Vidmara na „Sterijinom pozorju“ primila „Sterijinu nagradu“. Našla se na sceni sa laureatima kao što je: Miloš Žu-

tić, Izet Hajdarhodžić, Milena Zupančić, Mija Aleksić-Čkalja. Tada se „Sterijina nagrada“ računala kao naš pozorišni „Oskar“. To je čuderno. Drago mi je zbog toga što sam u jednom trenutku kada sam je dobila posumnjala da nisam možda to ja. Rekla sam tada mom Petru, da meni ta nagrada nije pripala po ključu. Međutim, kada sam saznala da sam dobila i nagradu publike i omladine i studenata Novog Sada i još niz nekih propratnih nagrada, shvatila sam da to ima težinu. Ta nagrada će za mene predstavljati nešto posebno do kraja života. Ja se nalazim među devet glumica koje su u istoriji „Sterijinog pozorja“ dobile Nagradu za naročite zasluge. Osma je Mira Banjac, a deveta sam ja. Takođe sam dobila i Nagradu za životno djelo, bezbroj priznanja u raznim formama kao što su povelje, plakete, zahvalnice, slike, knjige. Svaka mi je u datom trenutku značila sreću i radost“.

Pored svoje porodice i prijatelja, gluma je za Dragicu bila najveća ljubav: „Uz ostale, gluma mi je velika ljubav koju mi je život podario. Gluma je i bila za mene jedna od najvećih ljubavi. Baš gluma, mnogo mi je ljubavi pružila od ljudi, od naroda... Ona me je u životu i održala.“

Dragan Koprivica – dramski pisac

„Neka cvjetaju svi cvjetovi“

Afirmisani prozni i dramski pisac, prof. dr Dragan Koprivica, decenijama se bavi uspješno režijom u eksperimentalnom pozorištu. Uradio je desetak zapaženih pozorišnih komada i dobitnik je više prestižnih nagrada za književnost, kao i priznanja na pozorišnim festivalima u zemlji i inostranstvu. Autor je i dvije TV serije: „Oridinali“ i „Doktori kod Balandže“. Iz njegovog pera, između ostalih poznatih djela, izašla je zbirka dramskih tekstova „Monodrame“. Koprivica će krajem godine objaviti knjigu izabranih drama, pod nazivom „Devet drama“. Trenutno radi režiju Nušičeve „Gospode ministarke“ u produkciji Bjelopoljskog pozorišta.

„U Crnoj Gori se malo ulaže u pozorišnu djelatnost, ni blizu onome koliko bi trebalo, jer pozorište je srce kulture svake zemlje“, kazao je za „Pozorište“ prof. dr Dragan Koprivica. Prema njegovoj ocjeni zemlja koja ima mnogo pozorišta je srećna zemlja.

„Mi imamo vrlo mali broj pozorišta i to je upravo slika i prilika kulture u Crnoj Gori. Za ozbiljne projekte moraju se obezbijediti veće sume novca. To nažalost, nije karakteristično za Crnu Goru. Što se tiče kompletnog pozorišnog života u Crnoj Gori na profesionalnom nivou nastupio je period takozvane smjene generacija, tako da smo u periodu kada su stari stvaraoци vremenom otišli, a mladi tek sazrijevaju. To je realnost, a lijek za sve to je jedan korektan ispravan pristup i priznanje da je ta smjena generacija donijela značajne praznine u ukupnim pozorišnim domećima u Crnoj Gori, kako na rediteljskom, tako i na umjetničkom planu. Crna Gora je mali prostor, pa ako igrate jednu predstavu čak i u Podgorici, imate četiri ili pet publika. Kada dode šesto izvođenje već se mučite i ne znate kome ćete je ponuditi. U posljednjem pozorišnom periodu Crne Gore nemamo neke briljantne predstave, pa se publika vrlo brzo zadovolji kroz nekoliko gledanja i sve se vrti u krug. Uprkos tome, rade se nove i nove predstave. Vjerovatno u traganju da se ostvari nešto što je moglo duže da traje. Uglav-

nom u ovom periodu nijedna od predstava nema neki dug rok trajanja, niti potvrdu da je morala po svaku cijenu biti urađena. U pozorišnom poslu treba jednostavno poći od standarda našeg mladog svijeta, koji je veoma često prikraćen i za osnovne finansijske potrebe. Tako da mladi ljudi nemaju prilike da sa dovoljno novca prate onoliko predstava koliko ih ima u Crnoj Gori. Sa druge strane smo u periodu koji nije pogodan za pozorište. Pozorište ima feniksovnu snagu da se probudi. Opšta društvena klima je takva da na neki način destimulise mlade ljude da se okrenu pozorištu. Sve se u najvećem broju slučajeva svodi na ovlašno ili eksperimentalno praćenje nekoliko predstava koje su promovisane u Crnoj Gori“.

Koprivica je sebe pronašao u eksperimentalnom teatru, koji nadopunjuje klasiku.

„Uglavnom sam nastojao da promovisem alternativni, neverbalni teatar, bez teksta, što predstavlja trenutni iskorak u poimanju pozorišta. Primijetio sam da mladi ljudi nevjerojatno vole taj teatar bez teksta. Klasični i eksperimentalni žanrovi u pozorištu se jednostavno dopunjavaju. Ako je sreće i razumijevanja to je povezivanje

alfe i omega dva pozorišna izraza koji su neophodni jedan drugom, kako jedan i drugi ne bi doživjeli stagnaciju. U nacionalnom teatru Crne Gore često imate priliku da vidite klasični tekst u alternativnom ruhu. Dakle, ponekad se pokušava da se jedno i drugo ostvari na sceni, kao princip novog čitanja starih, klasičnih tekstova. To je jedno od dozvoljenih sredstava, primicanje alternativnog – novog modernog izraza koji se sintetiše sa klasičnim tekstualnim predloškom. No, kriterijum je taj - da li publika prepoznaje ono što je motivise da dode ponovo da vidi takvu neku predstavu. To se, ipak, ne dešava često. Osnovni kriterijum je kvalitet predstave i glavni zaključak je: 'neka cvjetaju svi cvjetovi'. Dakle, istovremeno može da živi klasični teatar, ili teatar sa nacionalnim tekstualnim predlošcima“.

Prof. dr Radosav Lazić

Crna Gora rasadnik dramskih umjetnika

„Pozorište“: Značaj nikšićkog i crnogorskog teatarskog stvaralaštva za region...

Lazić: „Nikšić ima od njegovanu pozorišnu publiku, dugu pozorišnu tradiciju - skoro dva vijeka i kao jedan grad mediteranskog prostora, a istovremeno i kontinentalne Crne Gore, ukazuje na činjenicu da je crnogorski pozorišni prostor veoma živ i tradicionalno bogat. Kada je riječ o značaju crnogorskog pozorišnog prostora u kontekstu i savremenoj teatrologiji, taj prostor je vrlo integrativan i izvornik je mnogih teatralnih veličina i u dramaturgiji, režiji i glumi. Crna Gora kao jedan osobit, duhovni, kulturni prostor je rasadnik značajnih dramskih umjetnika, koji su obilježili teatar dvadesetog vijeka na južnoslovenskim prostorima. Ono što je najvažnije, recimo da je na Festivalu u Nikšiću došlo do jedne simbioze, jedne sinteze između umjetničke produkcije, znači izvođenja predstava i odnosa publike prema istim. Na sceni se događalo pravo pozorišno čudo koje možemo poželjeti. Ulaznica nije bilo za sve, a bilo je i da u sali stoji više od sto ljudi. To znači da se pokazuje jedna prirodna potreba za teatarskim repertoarom i kontinuitetom. Ono što jedan grad čini modernim jeste pozorište, kao središte oblikovanja duhovnosti, kulture i umjetnosti.“

Kada je Nikšić u pitanju, posebno želim da naglasim značaj i ulogu Filozofskog fakulteta kao jednog malog centra humanističkih nauka. Tu postoji jedno odjeljenje na kome mladi pedagozi, budući vaspitači, imaju predmet 'Uvod u scensku kulturu'. Čini mi se da studenti tog Fakulteta praktično čine polovinu publike u pozorištu. Tako se na najbolji način njeguje jedno prošireno, univerzitetsko otvoreno obrazovanje i vaspitanje... Sve to ukazuje na činjenicu da je došlo vrijeme da se ovdje osnuje teatarski institut zajedno sa Fakultetom dramskih umjet-

nosti na Cetinju, koji je središnji ključ i središnji izvornik u formiranju i obnavljanju pozorišnih kadrova. Veliki značaj ima i uloga CNP-a kao središnjeg nacionalnog teatra, koji čuva kulturu, jezičku i tradicionalnu baštinu.

Na osnovu mojih siromasnih poznavanja crnogorskog pozorišnog života i pozorišne kulture u Crnoj Gori, moj utisak je da je on veoma razgranat i vertikalno i horizontalno. Pozorište ne čini samo nacionalni teatar ili festivali u Crnoj Gori, već to čini bogat i razgranat amaterski život pozorišta. Alternativni teatar koji je u 'Dodestu' doživio svoje najljepše promocije. Glumac nije samo glumac na sceni, glumac je i na radiju i na televiziji“.

„Pozorište“: Koliko savremeni mediji mogu da pomognu, a koliko da odmognu pozorišnom stvaralaštvu...

Lazić: „Javna riječ, promišljanje, podrška medija je nezamjenljiva. Kod nas, su nažalost, mediji najčešće u funkciji politike, ekonomije, propagande, marketinga, menadžmenta i ne ostaje dovoljno prostora za kulturu življenja, za svakidašnji život i, naravno, za umjetnost i nauku tako da te informacije, a da ne govorimo o problematizovanju tog umjetničkog i naučnog života, on je svaden gotovo na minimum. Moram da kažem da se, ipak, ovdje u Nikšiću dogodio jedan veoma srećan susret ne samo nauke i umjetnosti, nego, rekao bih, i medija. Bio sam dimut pažnjom da je i podgorička „Pobjeda“ i gradska, kao i crnogorska televizija prenosili vijesti o Festivalu kao jednom istinskom događaju, kao malim dionisijama koje najavljuju proljeće i obnovu umjetnosti... Posebnu pažnju trebalo bi posvetiti djeci. Svako društvo treba da posvećuje najveću moguću pažnju dječijem teatru. Tu mislim, prevashodno, na lutkarski teatar“.

Glumica i reditelj Senka Petrović o glumi, režiji i pozorištu

Gluma je spoj svih profesija

„Pozorište“: ... Senka Petrović je jednako uspješna i u glumi i u režiji. Pozorište doživljava kao svoj drugi dom, kao opomenu i kritiku...

Petrović: „Naš je region poznat po bogatoj pozorišnoj tradiciji. Tu, bogatu pozorišnu tradiciju ima i naš Nikšić, a još je na žalost na početku, što me strašno nervira i boli. Taman se krene i onda se dese krupne istorijske i društvene promjene, što utiče i na pozorišni život. Mirne evropske države, kao što su Švedska i Švajcarska koje nijesu imale ratove, po stotinu godina ne moraju da razmišljaju hoće li dati novac za rat ili za pozorište. Kod nas je to razmišljanje, na žalost, prisutno. Ja mislim da je pozorište jedna vrsta kulturnog rata, ne bukvalnog rata, već onog koji služi za obrazovanje i edukaciju. Ali, pozorište služi i za opomenu, za kritiku. To je bezbroj puta dokazano“.

„Pozorište“: Senka - glumica i reditelj. Koje od te dvije profesije su za Vas veći izazov?

Petrović: „Mislim da svaki glumac, bar su mene tako učili, mora da bude i svoj reditelj. Što se tiče režije, to me opet mnogo privlači. Kada sam glumac, ja moram da imam cjelinu lika od

početka do kraja, da znam čitavu dramu, da znam likove i njihove probleme. To je uostalom kao i u životu. Što se tiče režije za mene je to fascinacija opšte cjeline, tog sveobuhvatnog. Kao u glumi, tako i u režiji prisutna su sva moguća zanimanja. U pozorištu više nego na filmu... Gluma mi je bila i ostala na prvom mjestu, jer je spoj svih umjetnosti i svih zanimanja. To sam oduvijek znala, jer sam obitavala u pozorištu. Često su mi govorili: bićeš bankar kao majka, profesor kao tata, sportista ili pjevač kao ujac. Sve sam to pokušavala i radila, a kada je došlo vrijeme da odlučim, znala sam – biću glumica. Mogla sam biti nuklearni fizičar. Fizika je moja omiljena nauka i da nijesam upisala Akademiju, bila bih sigurno u tom poslu. Ali ne, ja kao nuklearni fizičar ne mogu da budem glumac, reditelj. Mogu da izrežiram nuklearnu fisiju i fuziju, ili neku drugu fizičku reakciju. A ako sam glumac ja mogu da budem nuklearni fizičar, da ga igram, da ga proučim, da ga znam. To važi i za bilo koje drugo zanimanje. U tome je draž glume i režije“.

„Pozorište“: Da li Senka više voli sebe da angažuje u klasičnom ili alternativnom žanru?

Petrović: „Lično, pošto i sama pišem (imam nekoliko izdatih igranih drama), kao pisac, naravno, da moram da promovišem savremeni teatar i dramu. Ali sve ono što je klasično, nekad je bilo i savremeno. Da me neko sada uslovi kao glumicu i da mi kaže: možeš da glumiš samo Šekspira i ništa drugo, ja bih izabrala da igram Šekspira, bez problema“.

„Pozorište“: Gluma kao spoj božanskog i ovozemaljskog?

Petrović: „Ta vertikala je jako zanimljiva. Mi smo dolje, On gospod Bog, svedržitelj, tvorac, on je gore. Da li je to energija, ili univerzum ili nešto sasvim drugo nebitno je, apsolutno. Medutim, kako mi ne znamo šta je taj univerzum, svemir, vasiona, moje lično mišljenje je da i u mom tijelu postoji neko malo sunašce, neka planeta, neka zemlja i ljudi koji rade. Tako je i sa svima nama. Svako od nas pojedinačno je neki univerzum. U pozorištu je najbitniji čovjek, on je neponovljiv, jedinstven, nema nas istih. To je najveće bogastvo svijeta i univerzuma. Dakle, na kraju sve počiva na ljudima. Opet je čovjek taj koji nosi okosnicu teatra i pozorišnog bitisanja“.

Direktor pozorišta „Slavija“ Batrić Žarković

Publika kao motiv rada

„Pozorište“: Konceptija na kojoj počiva pozorište „Slavija“.

Žarković: Čitav repertoar pozorišta „Slavija“ je posvećen glumcu. Naš „Medunarodni pozorišni festival Slavija Fest“ i „Medunarodni festival glumca u Nikšiću“ se koncepcijski u potpunosti podudaraju. Pozorište je, prije svega, glumac i mislim da ne treba posebno objašnjavati da su oni osnova pozorišta. Publika i dolazi u pozorište radi glumca, radi onih sa kojima direktno razmjenjuju emocije i iz pozorišta idu sa emocijama ili bez njih. Ono što je za nas posebno bitno i čemu težimo je to da pozorište ne smije biti dosadno. Ljudi ne smiju otići iz pozorišta bez emocija. Čitavu koncepciju rada pozorišta „Slavija“ pokušavamo u tome pravcu da usmjerimo.

„Pozorište“: Pozorište „Slavija“ u interakciji sa vremenom i prostorom...

Žarković: Ne samo pozorište, već i druge djelatnosti u kulturi dijele sudbinu nesrećnih događaja, koje smo imali u prethodnim godinama. Govoriti o pozorištu bez pomoći države i značajnih sponzora je veoma teško. Kažu da je pozorište „Slavija“ jedinstven primjer, čak ne zabilježen u regionu. Postoji deset godina. Sezona mu traje deset mjeseci, od 1. septembra, a završava se početkom jula sljedeće godine. U našem pozorištu imamo predstave svako veče. Iza toga rada ne postoji niko osim ljudi koji rade u našoj kući, a ima nas svega osam. Osmi sam ja! Godišnje na repertoaru imamo četiri stotine predstava i gostujemo na cijeloj kugli zemaljskoj. Trenutno na repertoaru imamo dvadeset pet živih predstava. To govori o uspješnosti rada pozorišta.

„Pozorište“: Koliko ste prošle godine imali premijera?

Žarković: Nijednu! Sa repertoara nemamo potrebe da skidamo predstave da bi ra-

dili nove i da bismo se takmičili u broju izvedenih premijera. Tako, recimo, na repertoaru trenutno imamo osam predstava, koje su odigrane i po tri do četiri stotine puta. Sada radimo tri nova komada - Nušića, Zlatana Dorića i Željka Mijanovića. Dr-

žavna pozorišta imaju obezbjeđena sredstva, ali, čini mi se, ne ponašaju se baš najracionalnije. Takmiče se u broju izvedenih premijera, a da pritom nikom dalje ne postavljaju pitanja: Koliko je ta predstava igrala puta i da li je publika zadovoljna? Ne govorim o kvalitetu. Pozorište „Slavija“ radi predstave za publiku. Ako nema publike mi sve drugo smatramo promašajem. Neki drugi imaju suprotno shvaćanje. Zadovoljni su ako dva ili tri čovjeka razumiju predstavu i za njih je to OK. Kada bi radili sa svojim novcem, siguran sam da bi drugačije razmišljali...

„Pozorište“: Kako država može pomoći pozorištu?

Žarković: Država bi trebalo pozorištu da pomogne u prostoru i tehnici, a ostalo je na ljudima koji rade u pozorištu i kreiraju sudbinu svog rada. Teško je porediti pozorišta na ovim prostorima, jer je drugačije raditi u gradu sa osamdeset hiljada i onome koji ima dva i po miliona stanovnika. Raditi repertoarsko pozorište je izuzetno teško. Igrati predstavu iz večeri u veče i imati publiku koja će subvencionirati bar dio troškova za privatno pozorište je drugačije od onih koji rade od tuđih para. U Crnoj Gori nema privatnog pozorišta, a volio bih da uskoro u ovoj sredini takva ustanova zaživi. Ne mislim da to odmah mora biti repertoarsko pozorište. Neki manji, neiskorišćeni prostori mogli bi se iskoristiti kao prostor za igru. Tako je i pozorište „Slavija“ počelo, jer prostor koji mi koristimo je bio četrdeset godina magacin.

Rediteljka Sladana Vujović

Evropljani imaju novac, a mi entuzijazam

Sladjana Vujović je rođena u Crnoj Gori, a profesionalnu karijeru rediteljja, pisca, producenta i glumice izgradila je u Velikoj Britaniji. Kao reditelj, stavila je svoj autorski potpis na veliki broj predstava izvršno primljenih od strane publike i kritike na tri kontinenta. Kao umjetnički direktor vodila je dvije britanske pozorišne kompanije (Act TC i Mania Productions) i organizator je brojnih britanskih i međunarodnih projekata. Njena prva drama „The Tender Mercies“ nagradjena je za najbolji tekst na festivalu u Edinburgu 1993. godine, u konkurenciji od preko hiljadu pozorišnih komada napisanih na engleskom jeziku. Kao glumica igrala je niz zapaženih uloga.

„Pozorište“: ... Pozorište u razvijenim državama Zapadne i Srednje Evrope...

Vujović: „U razvijenim državama Zapadne i Srednje Evrope pozorišna umjetnost je demistifikovana u većoj mjeri nego kod nas i ona se, kao element pozorišne industrije, praktikuje u fluidnijim formama, uglavnom uz 'marljivu', duboku i svrsishodnu posvećenost izučavanju i praktikovanju zanata. Ta duboka posvećenost je rezultat kako dugih tradicija tako i zahtjeva slobodnog tržišta na kojem se sve umjetnosti bore za opstanak. Ako navedemo da samo u centru Londona radi preko 60 velikih komercijalnih pozorišta, i otprilike isto toliko alternativnih, jasno je da je nadmetanje žestoko. To isto tržište uslovljava i praksu međusobne saradnje u svim pravcima, u neprestanoj potrazi za kvalitetom koji će impresionirati publiku i kritičare. Nije neobična saradnja između najvećih i najmanjih, dotiranih, komercijalnih i volonterski vođenih pozorišnih kompanija, profesionalaca i amatera. Tijela koja podržavaju pozorišta podstiču takve saradnje, jer one privlače i edukuju novu publiku i time doprinose razvoju 'industrije'. Sve u svemu to je dinamičan sistem, surov, nestabilan i inspirativan,

u stanju permanentnog i plodnog haosa koji stimulise darovitost i traži ogromno strpljenje, ali i odlučnost i spremnost na rizik. Strukture koje nose pozorišnu industriju su dobro razrađene, a sistemi finansiranja pozorišta beskrajno složeni. Novca ima, ali ni tamo do njega nije lako doći svima kojima je u pozorištu potreban ili koji ga zaslužuju, a u novonastaloj situaciji globalne ekonomske krize, biće sve teže. U Britaniji država finansira veoma mali broj kuća - djelimično Nacionalni teatar i još nekoliko pozorišnih kompanija koje to opravdavaju projektima od 'opšte važnosti'. Ostali se bore uz pomoć sponzora i donatora. Edukacija, multikulturalnost, umjetničko angažovanje mladih, kao i manjinskih grupa, doprinose razvoju umjetnosti i stvaranje nove publike dobijaju 'poene' u borbi za budžete“.

„Pozorište“: ...Kritika, publika i pozorišno stvaralaštvo...

Vujović: „Uspjeh diktiraju reakcije publike i kritike. Gledaoci, čije je slobodno vrijeme

veoma ograničeno, često prelaze velike distance da vide predstavu, pa im treba dobar razlog da odu u pozorište i to u određeno pozorište umjesto u neko drugo. Razmažena publika ne uživa u pozorištu koje ništa ne rizikuje već traži angažovanje, provokaciju i dobru zabavu. Oni prate mišljenja kritičara i utiske drugih gledalaca na internetu. Na polju kritike vlada žestoka konkurencija, a poznati kritičari imaju moć da 'sahrane' novu produkciju sa nekoliko riječi. Ali, ponekad su i oni prisiljeni da promijene mišljenje pred suprotnim stavom publike. Čuven je primjer muzičke drame 'Jadnici' (po romanu Viktora Igoa), koju su kritičari ocijenili veoma nisko nakon premijere 1985. Očekivalo se da će prikazivanje biti prekinuto nakon nekoliko dana. Međutim, producent je toliko vjerovao u vrijednost svog projekta da je podigao hipoteku na porodičnu kuću da bi mogao plaćati troškove prikazivanja dok prestava ne 'zaživi'. Oduševljenje publike iz noći u noć dalo je željene rezultate i od tada je ova produkcija prikazana 38 hiljada puta. Donijela je bogatstvo producentu, pozorištu i gradu. 'Jadnici' su odavno jedna od turističkih atrakcija Londona, i zajedno sa drugim popularnim mjuziklima, čitava privredna grana“.

„Pozorište“: ... Paralela pozorišta u razvijenim evropskim zemljama i ovih na balkanskim prostorima ...

Vujović: „Više sam radila u Sloveniji nego u Crnoj Gori, pa ne mogu reći da dobro poznajem situaciju kod nas, ali opažam da je percepcija raznih aspekata pozorišne djelatnosti donekle različita kod nas, u javnosti i u samoj profesiji. Mislim da je kod nas još uvijek izraženiji elitizam, i neke predrasude koje ne pripadaju 21. vijeku. Naša priča me snažno inspiriše, zbog toga što je ovdje očigledno prisustvo sjajnih domaćih umjetnika. Interesovanje za pozorište raste kod publike, što je sve u zamahu. Institucije kulture pomažu taj rast. Ta energija je ovdje očigledno prisustvo kad se uporedi sa vjerovanjem jednog broja kolega na Zapadu, koji smatraju da pozorište ne može opstati pred najezdom nove tehnologije, prvenstveno interneta. Kod nas je u toku dinamičan razvoj pozorišne umjetnosti, a predstoji rad na poljima razvoja publike, kritičke misli, pozorišta u školama, njego-

vanja stravačkog rizika kao faktora razvoja, razvoj pozorišne industrije kao privredne grane. Pozorište treba da se širi na edukaciju i druge strukture u kojima je odošćeno u razvijenim zemljama. U Crnoj Gori ima puno prostora za napredovanje pozorišta. Mi smo narod koji instinktivno poima moć dramskog narativa, a okruženi smo prirodnom sredinom koja inspiriše. Kad god putujem Crnom Gorom, od Boke, preko Katunske nahije do Sjevera - puno mi je srce te ljepote. Kad se vratite kući posle dugogodišnjeg života u inostranstvu, ponovo upoznajte svoju sredinu i kulturu. Ako ste iz ove sredine otišli veoma mladi, puno toga shvatate po prvi put. To je uzbuđljivo kognitivno i duhovno putovanje, ne prestanto ste angažovani“.

„Pozorište“: ...Stvarate i radite u inostranstvu, ali se rado vraćate Crnoj Gori...

Vujović: „Svoju profesionalnu karijeru sam izgradila u Londonu, sa gostovanjima u SAD, Aziji i zemljama Evrope. Dolazila sam redovno u Herceg Novi da posjetim roditelje, ali nijesam aktivno tražila angažman u Crnoj Gori niti, do nedavno, poznavala prilike. Slučajno je došlo do razgovora sa ljudima iz Hercegovačkog pozorišta i HAPS-a, o idejama za nove pozorišne inicijative“.

„Pozorište“: ... Crnogorska etno priča u Vašoj viziji...

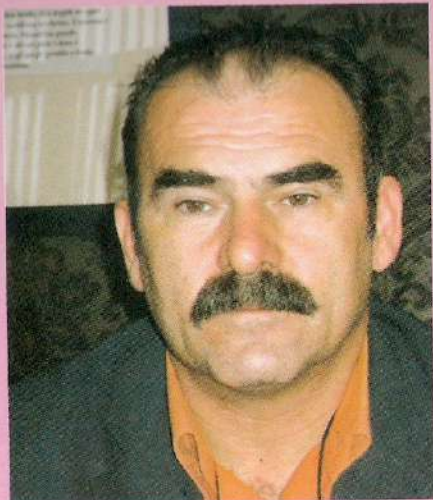
Vujović: „Sigurna sam da postoji veliki broj mogućnosti na tom polju, kao i na svakom drugom. Etno elementi su jedna u nizu kockica mozaika crnogorskih inspiracija, koji se mogu eksploatisati u pozorišnom stvaralaštvu. Svaki uspješan pozorišni projekat, pa i etno priče, mora uvezati lokalno i univerzalno. To je za mene kao rediteljja najveći izazov. Ne znam šta bih voljela da radim na tom polju. Za sada znam da bih voljela da radim Šekspirove drame u Crnoj Gori, 'Magbeta', 'Julija Cezara', ili neke visoko stilizovane produkcije, koreo drame. Trenutno mi je prioritet sredjivanje svojih drama napisanih na engleskom u jednu zbirku. Dogodine predstoji i produkcija jedne moje drame u SAD, pa je u toku saradnja sa producentom na tom projektu. A, u Herceg Novom ću nastaviti angažman na obuci mladih glumaca, čemu se posebno radujem, jer pozorište nema budućnost bez kvalitetnog i kontinuiranog uvođenja mladih u taj svijet“.

Istočno Novo Sarajevo dobija pozorište

Otvoreni za saradnju

Istočno novo Sarajevo uskoro bi trebalo da dobije pozorište i novu teatarsku zgradu. To će, pored postojećeg banjalučkog Narodnog pozorišta, biti drugo profesionalno pozorište u Republici Srpskoj. Dosadašnje aktivnosti vezane za pozorište u tom dijelu Sarajeva odvijalo se u sklopu programa Javne ustanove **Kulturni centar Istočno Novo Sarajevo**. U zgradi te institucije kulture postoji novo-sagrađena savremena kamerna scena. Kulturni centar je nosilac svih aktivnosti iz oblasti kulture za dvije Opštine (Istočno Novo Sarajevo i Istočna Nova Ilidža). Ideja posloводства da se ta institucija preorijentise u pozorište i da se krene sa izgradnjom pozorišnog hrama, prije četiri godine, podržali su organi vlasti na lokalnom nivou.

„ Za grube građevinske radove na zgradi pozorišta do sada je Opština Istočno Novo Sarajevo izdvojila oko dva miliona KM (milijon eura). Da bi se zgrada pozorišta završila neophodno je još oko milio i po KM. Za opremanje potrebno je dodatnih 2 000 000 KM. U ovom trenutku naš osnivač nema taj novac. Očekujemo razumijevanje i podršku resornog ministarstva i Vlade, a obratićemo se za pomoć stranim ambasadama u Sarajevu, koje su do sada u ovom dijelu grada pomagali izgradnju bolnica i škola. Nadamo se da će imati razumijevanja i za ovaj naš zahtjev, ako ništa drugo ono zbog toga što je ovo jedina pozorišna zgrada koja se radi u ovom dijelu Jugoistočne Evrope“, rekao je za „Pozorište“ direktor Kulturnog centra **Nedjeljko Zelenović**.

Direktor Kulturnog centra
Nedjeljko Zelenović

U produkciji Kulturnog centra do sada su uradene dvije predstave: „Petrijin venac“ i „Čorba od kanarinca“ i obje predstave su dobitnici značajnih nagrada. „ Petrijin venac“ dobitnik je nagrade „Zlatni vitez“ na Sveslavenskom saboru. Amaterski dramski studio Kulturnog centra uradio je tri predstave: „ Gospođa ministarka“ (Branislava Nušića), razdraganu priču za klince i klinceze „ Olovka piše srcem“ (Duško Radović) i „ Probudi se, Rado“ (po tekstu za grebačkog pisca Mi-

lana Grgića, a u adaptaciji i režiji Ljuba Božovića). Kulturni centar Istočno Novo Sarajevo organizator je „Festivala malih scena – monodrama Srpske“, koji se u kontinuitetu održava u tom dijelu Sarajeva već trinaest godina.

„ Nadam se da ćemo ubuduće od države dobijati više novca za Festival, jer postojeći festivalski budžet od pedeset hiljada KM ne može da obezbijedi kvalitetan festivalski repertoar. Želja nam je da ugodimo glumce i pozorišta koji zaslužuju da se pojave na ovom Internacionalnom festivalu“, kaže Zelenović.

Skromnost, kada je Pozorište u pitanju ne može biti vrlina, jer umjetnost je skupa i ne zaslužuje da se nade na margini društvene ljestvice. Nažalost, pozorišta, kao i druge institucije kulture na balkanskim prostorima, suočeni su sa besparicom. To je i slučaj sa Kulturnim centrom Istočno Novo Sarajevo, koje u novoj pozorišnoj zgradi planira da osnuje i sopstveni pozorišni ansambl.

Festival malih scena monodrama Srpske

Najbolja predstava - „Folklorna magija“

„ Festival malih scena – monodrama Srpske“ održan je u Istočnom Novom Sarajevu od 2. do 6. –og decembra ove godine. Festival je otvoren izložbom slika pod nazivom „Art simpozijum Jahorina 2008“.

Selektor Festivala, glumac **Ljubo Božović** u takmičarski dio programa uvrstio je pet pozorišnih predstava manje forme i četiri monodrame: „**Folklorna magija**“ (Dječije pozorište Republike Srpske), „**Đetići u parlamentu**“ („Nikšičko pozorište“), „Mu-

dića u predstavi „Bog te maz'o“, reditelja Toma Kuruzovića.

„Prvih pet Festivala bili su se tehnički uslovi da se na Festivalu u Istočnom Novom Sarajevu mogu uvrstiti i zahtjevnije predstave. To je meni kao selektoru olakšalo posao, jer mi je već bio problem da obezbijedim sedam kvalitetnih monodrama sa prostora Srbije, Crne Gore i Republike Srpske. Kada se promijenila koncepcija Festivala, pružila nam

se mogućnost da 'ugostimo' i predstave koje su tehnički zahtjevnije. Istina, još uvijek nemamo profesionalno pozorište niti veliku scenu, ali postojeća - kamerna je idealna za ovu formu Fe-

Panorama Istočnog Novog Sarajeva

stivala. Publika je jako zadovoljna postignutim i uvijek je željna da se upozna sa novim stvaralaštvom iz ex-yu prostora. Ovaj Festival nije nikakvo otkrovljenje, jer već u Federalnom Sarajevu imamo tradicionalni Festival malih eksperimentalnih scena, popularni MESS. U off- programu redovno organizujemo izložbe slika. Prošle godine smo u foajeu Kulturnog centra upriličili izvođenje pozorišnih komada iz naše produkcije, čime smo upoznali goste sa radom Kulturnog centra“, kazao nam je selektor Božović.

Žiri u sastavu mr. Rade Simović (predsjednik žirija) i članovi: prof.dr Luka Kecman i Snježana Marković (glumica), nakon petodnevne teatarske svečanosti, odlučili su da titulu **najbolje predstave** dodijele „**Folklornoj magiji**“, Bonja Lungova. **Najbolja monodrama** je „**Titov tajni dnevnik**“ u izvođenju **Milenka Pavlova**. Glumica festivala je **Dušica Novaković**, za uloge Jelene i Lune u predstavi „Muma Paduri“, reditelja Vesne Stanković. **Najbolji glumac**, po odluci žirija, je **Zoran Karaić**, koji je tumačio lik **Pepa Ban-**

